

การทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย: บทเรียนจากคดี Gafgen
Torture and Control: Lessons from the Gafgen Case

ณัฐกฤตา บุญธนาสาร
Natkritta Boontanasan

ณัฐนันท์ กำแพงสิน
Natthanan Khampangsin

โปรดปราน นนทสุวรรณ
Prodpran Nontasuwan

พฤทธิพร เพลินบรรณกิจ
Pruittiporn Ploenbankit

พลอยชนก สารีบุตร
Ploychanok Saributr

โสภณัฐ พูลพฤกษ์
Sopanat Poonpruk

นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

LL. B Candidates

Faculty of Law, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330

Corresponding author E-mail; 6340181434@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2566 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติตัดสินพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมขยายระยะเวลาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้ประเด็นเรื่องการทรมานและอุ้มหายกลับมาได้รับความสนใจในสังคมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งความชอบธรรมของการทรมานนั้นเป็นหนึ่งในข้อถกเถียงที่สำคัญในแวดวงนิติปรัชญาโดยเฉพาะสำนักกฎหมายบ้านเมือง

ทั้งนี้ ในอดีตได้มีคดีอันโด่งดังที่ส่งผลให้เกิดประเด็นวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการยอมรับและการต่อต้านการทรมานอย่างคดี GÄFGEN v. GERMANY ซึ่งได้แสดงทัศนะของผู้พิพากษาแต่ละฝ่ายในคดีที่สะท้อนถึงแนวคิดเบื้องหลังของนักปรัชญาในสำนักฝ่ายปฏิฐานนิยมที่มีแนวความคิดแตกต่างกัน โดยมีคำถามสำคัญคือ “เป้าหมายที่ดีงามสร้างความชอบธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าหรือไม่” (Do the Ends Justify the Means?)¹

บทความวิชาการนี้จึงมุ่งศึกษาแนวคิด ข้อถกเถียงที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามว่า “เป้าหมายที่ดีงามสร้างความชอบธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าหรือไม่” รวมถึงวิเคราะห์ข้อโต้เถียงของแต่ละขั้วแนวคิด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการนำมาประยุกต์ใช้กับมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการทรมานในบริบทของประเทศไทย

คำสำคัญ : การทรมาน, การบังคับบุคคลให้สูญหาย, คดี Gafgen

Abstract

On May 18, 2023, the Constitutional Court ruled that the Royal Decree that has issued to postpone the enforcement of the Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act B.E. 2023 is unconstitutional. As a result, the issue of torture and forced disappearance has once again become a controversy in Thailand. Torture and forced disappearance is one of the most important debates in the field of jurisprudence, especially among legal positivism scholars.

Nevertheless, there have been several cases that may have sparked controversy around the idea of prevention and suppression of torture, such as GÄFGEN v. Germany – representing perspectives of judges on each notion with the key question being “Do the ends justify the means?”.

¹ Prachatai. “. Accessed May 23, 2023. <https://prachatai.com/journal/2013/08/48392>

The objective of this paper is to analyse the concept of the related question from each pole of thoughts and hypothetically derive beneficial recommendations on how to apply legal measures related to torture in Thailand's context.

Keyword : torture, enforced disappearance of persons, Gafgen Case

บทนำ

สำนักกฎหมายธรรมชาติมีแนวคิดว่า มนุษย์เกิดมาอย่างเท่าเทียมกันและมีสิทธิเสรีภาพ สิทธิและเสรีภาพ เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มา ซึ่งเป็นสิทธิสมบูรณ์อันไม่สามารถโอนให้แก่กันได้และไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้² อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ยังพบว่ายังมีบางประเทศยังใช้วิธีการทรมานในกระบวนการยุติธรรมอันเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ความเป็นมนุษย์ และถือเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ นานาประเทศต่างเห็นตรงกันว่า การกระทำดังกล่าวถือเป็นความผิดและเห็นควรให้เกิดความร่วมมือเพื่อป้องกันและปราบปรามการทรมานและทำให้บุคคลสูญหาย

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีภายใต้อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) และได้มีความพยายามที่จะผลักดันกฎหมายอยู่หลายครั้ง แต่ก็มีเหตุให้ถูกเลื่อนออกไป อย่างไรก็ตาม ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อพิจารณาอีกครั้งหลังจากเกิดเหตุการณ์ตำรวจทรมานผู้ต้องสงสัยคดียาเสพติดจนเสียชีวิตในช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 จากคดีดังกล่าวเป็นเหตุให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 และส่งผลให้ร่างกฎหมายดังกล่าวผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาในที่สุด และได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 แต่เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายและรับผิดชอบการควบคุมตัวยังมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความพร้อมด้านงบประมาณและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงได้มีการออกพระราชกำหนดขยายกำหนดเวลาในการมีผลใช้บังคับของบทบัญญัติเฉพาะในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการใช้กล้องบันทึกภาพและเสียงในขณะการควบคุมตัวเพื่อให้หน่วยงานของรัฐได้เตรียมความพร้อม ทำให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในสังคมเกี่ยวกับเหตุผลของการเลื่อนบางมาตราออกไป ส่งผลให้ประเด็นเรื่องการทรมานและอุ้มหายกลับมาได้รับความสนใจในสังคมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งความชอบธรรมของการทรมานนั้นเป็นหนึ่งในข้อถกเถียงที่สำคัญในแวดวงนิติปรัชญาโดยเฉพาะสำนักกฎหมายบ้านเมือง จึงเป็นที่มาของคำถามในการศึกษาของบทความวิชาการนี้ว่า “ในบริบทของประเทศไทย เป้าหมายที่ตั้งงามสร้างความสะดวก

² dspace. “แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ.” Accessed May 20, 2023.

<http://www.dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789/7332/6/บทที่%202.pdf>

ธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าอย่างการทรมานหรือไม่” ดังนั้นในการวิเคราะห์การทรมานในบริบทของประเทศไทย จึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจก่อนว่าในกระแสนิยมของโลกปัจจุบันมีข้อถกเถียงที่เกี่ยวข้องกับการทรมานอย่างไร โดยคดีโด่งดังเกี่ยวกับการทรมานที่มักถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงในทางวิชาการคือ คดี GÄFGEN v. GERMANY ซึ่งมีความเห็นที่แตกต่างและสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่ายซึ่งแต่ละฝ่ายล้วนมีแนวคิดทางนิติปรัชญาที่สนับสนุนความเห็นแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ฝ่ายแรก มีความเห็นยอมรับการทรมานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สร้างความปลอดภัยต่อสาธารณะ โดยกลุ่มนี้เชื่อว่าการทรมานเป็นสิ่งที่ยอมรับได้และไม่ผิดศีลธรรม ตราบเท่าที่ผลลัพธ์ของการทรมานนั้นทำให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งมีแนวคิดของนักคิดสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง คือ Jeremy Bentham ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) โดยมีข้อโต้แย้งว่าการทรมานอาจเป็นที่ยอมรับได้ในสถานการณ์ที่รุนแรงบางอย่าง เช่น เพื่อป้องกันการโจมตีของผู้ก่อการร้ายหรือเพื่อช่วยชีวิตผู้บริสุทธิ์

ฝ่ายที่สอง มีความเห็นต่อต้านการทรมาน ไม่ว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์อย่างไรก็ตาม ซึ่งมีแนวคิดของนักคิดสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง คือ Immanuel Kant ที่แย้งว่าการทรมานนั้นเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมโดยเนื้อแท้ และไม่สามารถยอมรับได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ โดยแนวคิดของ Kant ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ (Deontological Ethical Theory) ที่อธิบายว่าการตัดสินความถูกต้องของการกระทำไม่ขึ้นอยู่กับผลของการกระทำ

แม้ว่านักคิดทั้งสองจะเป็นนักคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองเช่นเดียวกันก็ตาม แต่นักคิดทั้งสองกลับมีแนวคิดเบื้องหลังที่แตกต่างกันในประเด็นเรื่องผลลัพธ์สามารถสร้างความชอบธรรมให้แก่การกระทำได้หรือไม่ ดังนั้นเพื่อที่จะตอบคำถามสำคัญดังกล่าว ในส่วนแรกของบทความวิชาการนี้จะศึกษาข้อเท็จจริงในคดี GÄFGEN v. GERMANY และคำพิพากษาของคดี ส่วนที่สองจะเป็นการทบทวนและวิเคราะห์หลักนิติปรัชญาโดยนักคิด Jeremy Bentham ซึ่งมีแนวคิดยอมรับการทรมาน และ Immanuel Kant ซึ่งมีแนวคิดต่อต้านการทรมาน และในส่วนสุดท้ายจะเป็นการวิเคราะห์และตอบคำถามว่า “ในบริบทของประเทศไทย เป้าหมายที่ต้งามสร้างความชอบธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าอย่างการทรมานหรือไม่”

GÄFGEN v. GERMANY³

ข้อเท็จจริงในคดี GÄFGEN v. GERMANY ก่อให้เกิดประเด็นขัดแย้งทางศีลธรรมและเป็นคดีตัวอย่างที่น่าศึกษาทางด้านกฎหมายและก่อให้เกิดการถกเถียงอย่างมากในประเทศเยอรมนี โดยเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2545 Jakob Von Metzler ลูกชายคนเล็กวัย 11 ปีของนายธนาคารผู้มีชื่อเสียงได้หายตัวไประหว่างทางกลับบ้าน ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่า Magnus Gafgen นักศึกษากฎหมายวัย 32 ปีซึ่งรู้จักกับน้องสาวของ Jakob ได้ลักพาตัวและสังหารเขาก่อนที่จะส่งจดหมายถึงครอบครัวโดยอ้างว่า Jakob ถูกแก๊งค์ลักพาตัวไปและขอให้ครอบครัวนำเงินค่า

³ Greer, Steven. n.d. “Should Police Threats to Torture Suspects Always be Severely Punished? Reflections on the Gafgen Case.” *Human Rights Law Review* 11:1 (2011): 67-89.

ไถ่มาให้ โดย Gafgen ทั้งศพของ Jakob ไว้ได้ทำเทียบเรือ แต่ไม่นานเขาก็ถูกจับที่สนามบิน Frankfurt และถูกสงสัยว่าเป็นผู้ลักพาตัว Jakob อย่างไรก็ดี ไม่มีใครรู้ว่า Jakob อยู่ที่ไหน ทางเจ้าพนักงานสอบสวนจึงได้สอบสวน Gafgen เพราะต้องการที่จะช่วยเหลือ Jakob ให้พ้นท่วงทีโดยที่ไม่มีใครรู้ว่า Jakob ได้เสียชีวิตไปแล้ว

Gafgen ได้ร้องเรียนต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights) ถึงการคุกคามของตำรวจและการถูกทำร้ายร่างกายระหว่างการสอบสวนโดยเจ้าพนักงานสอบสวนว่าเป็นการละเมิดสิทธิภายใต้มาตรา 3 แห่งอนุสัญญาคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองยุโรป (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 1950) นอกจากนี้เขายังอ้างว่าสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมภายใต้มาตรา 6 ก็ถูกละเมิดด้วยเช่นเดียวกัน

คำตัดสินของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป⁴

ในการพิจารณาว่าเป็นการละเมิดเรื่องสิทธิในการไม่ถูกทรมาน (Right Against Torture) ตามมาตรา 3 หรือไม่ ต้องเป็นไปอย่างปราศจากข้อสงสัย (beyond reasonable doubt) ว่าได้รับการทำร้ายหรือทารุณ (ill-treatment) ในระดับรุนแรง รวมถึงระยะเวลาพอสมควรที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ และในบางกรณี เพศ อายุ และสุขภาพของเหยื่อที่ถูกกล่าวหาที่จะถูกนำมาวินิจฉัยด้วย การทำร้ายหรือทารุณนับว่าเป็นการกระทำที่ไร้มนุษยธรรม (inhuman) หากเป็นการไตร่ตรองล่วงหน้า ใช้เวลานาน และทำให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกายหรือความทุกข์ทรมานทางร่างกายและ/หรือจิตใจอย่างรุนแรงโดยมีเจตนาอันก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างโหดร้าย

แม้ศาลเยอรมันที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะตัดสินว่าเป็นการละเมิดมาตรา 3 แต่การวินิจฉัยจากเสียงส่วนใหญ่ที่ 6 ต่อ 1 ของ The Fifth Section แห่งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปมองว่าเจ้าพนักงานสอบสวนกระทำการลงโทษจากความเชื่อที่ว่าพวกเขามีเวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงเพื่อช่วยชีวิต Jakob และแม้ว่าจะมีการละเมิดจริง ณ ช่วงเวลาที่ Gafgen ยื่นเรื่องให้พิจารณา เขาก็ไม่ได้เป็นเหยื่อจากการกระทำของเจ้าพนักงานแล้ว เพราะเจ้าพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องได้ถูกลงโทษไปแล้ว อย่างไรก็ตามในประเด็นที่ว่าการพิจารณาคดีนั้นขัดต่อมาตรา 6 อันว่าด้วยเรื่องการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม (Fair trial) หรือไม่ มีผู้พิพากษาเพียง 1 คนที่เป็นเสียงส่วนน้อยคือผู้พิพากษา Kalaydjieva ที่ให้ความเห็นว่า Gafgen เป็นเหยื่อของการถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (Forced Self-incrimination) อันมีผลกระทบต่อมาตรา 6 ดังนั้น Gafgen จึงสมควรได้รับการพิจารณาคดีใหม่ (Re-trial) ในขณะที่เสียงส่วนใหญ่ของ The Fifth Section ตัดสินว่าไม่ได้เป็นการละเมิดมาตรา 6

ผู้พิพากษา 11 ต่อ 6 คนในที่ประชุมใหญ่ (Grand Chamber) แห่งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้ตัดสินว่า Gafgen ยังคงเป็นเหยื่อจากการกระทำของเจ้าพนักงานอยู่ในขณะที่ยื่นเรื่องพิจารณา โดย 8 ใน 11 ของเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมใหญ่เห็นด้วยกับคำตัดสินของ The Fifth Section ว่า Gafgen ถูกกระทำด้วยการกระทำที่ไร้มนุษยธรรม แต่ไม่ใช่การทรมาน จึงเน้นไปวินิจฉัยในประเด็นว่า การได้รับการชดเชยเยียวยานั้นเพียงพอแล้วหรือไม่ และมองใน

⁴ Ibid.

ส่วนของความอ่อนปรนของการลงโทษทางวินัยของเจ้าพนักงานสอบสวน ในขณะที่อีก 3 คนในเสียงส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องของการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ได้รับอันขัดต่อมาตรา 6 และ Grand Chamber ตัดสินเหมือน The Fifth Section ว่าไม่เป็นขัดต่อมาตรา 6

ประเด็นที่น่าสนใจจากคดี

การพิจารณาคดีของ Gafgen ได้รับการวินิจฉัยว่าไม่ขัดต่อมาตรา 6 จากเสียงข้างมากในคณะผู้พิพากษาทั้งใน The Fifth Section และในที่ประชุมใหญ่ เนื่องจาก Gafgen ถูกตัดสินว่ามีความผิดจากคำสารภาพของเขาเองในระหว่างการพิจารณาคดีในศาล ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับทำให้ปากคำของเขาที่สถานีตำรวจ แต่จุดที่น่าสังเกตในคดีนี้คือ หากวิเคราะห์ถึงมาตรา 3 เรื่องสิทธิในการไม่ถูกทรมานนั้น สิทธิในการไม่ถูกทรมานเป็นสิทธิสัมบูรณ์ (Absolute Right) เป็นสิทธิที่ไม่อาจถูกระงับได้ไม่ว่าจะเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินใด ๆ ด้วยเหตุผลทางด้านสิทธิมนุษยชนว่าทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การทรมานเป็นการลดทอนคุณค่าของมนุษย์ให้เป็นเพียงเครื่องมือ (Means) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ (Ends) บางอย่างของรัฐ ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการห้ามทรมานไว้ส่งผลให้ในคดีดังกล่าวทุกฝ่ายมุ่งเน้นไปที่การที่ Gafgen มีสิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน มีสิทธิเหนือเนื้อตัวร่างกายของเขา และพิจารณาว่า Gafgen ได้ถูกละเมิดตามมาตรา 3 และมาตรา 6 หรือไม่

สำนักกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) กับสิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน

ตามทฤษฎีสำนกกฎหมายธรรมชาติ มนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติเป็นของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในชีวิต และสิทธิในการไม่ถูกทรมาน ซึ่งทุกคนต้องได้รับการปกป้องและมีความชอบธรรมในการปกป้องชีวิตตนเองจากภัยคุกคามจากอำนาจอันมิชอบธรรม แม้จะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าสิทธิตามธรรมชาตินั้นเป็นสิทธิเด็ดขาด เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด แต่ความคิดดังกล่าวก็เป็นเพียงแนวคิดในทางวิชาการเท่านั้น เป็นเพียงความคิดที่เป็นนามธรรม และเป็นเรื่องอุดมคติอย่างมาก ซึ่งในทางปฏิบัติจริงอาจมิได้เป็นเช่นนั้นก็ได้เพราะไม่ได้มีการรับรองคุ้มครองอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงมีนักคิดบางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ โดยเฉพาะนักคิดในสำนักกฎหมายบ้านเมืองที่เน้นความเป็นธรรมและสภาพบังคับได้จริงของกฎหมายโดยมีรูปแบบการรับประกันในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษร⁵ จึงส่งผลให้แนวคิดเรื่องสิทธิในชีวิต และสิทธิที่จะไม่ถูกทรมานได้รับการปรุงแต่งให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมเพื่อให้ใช้ได้จริงในทางปฏิบัติมากขึ้นแก่คนทั่วไปตลอดจนผู้มีอำนาจได้ สังคมจึงให้ความสำคัญกับการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพในลักษณะลายลักษณ์อักษรมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ในทัศนะของผู้ศึกษานั้นเห็นว่า แม้สำนักกฎหมายบ้านเมืองจะมีแนวคิดว่า “กฎหมาย” เป็นข้อบังคับของรัฐที่ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม ออกโดยผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐ ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็จะถูก

⁵ dspace. “แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ.” Accessed May 20, 2023. <http://www.dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789/7332/6/บทที่%202.pdf>

ลงโทษ⁶ ทำให้แนวคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองมุ่งเน้นการศึกษากฎหมายที่เป็นอยู่จริง (Law as it is) เท่านั้น และแยกออกจากกันกับกฎหมายที่ควรจะเป็น (Law as it ought to be) โดยมองว่า “กฎหมาย” กับ “ศีลธรรม” ไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกันเสมอไปตามทฤษฎีแยก (Separability Thesis) กล่าวคือ “กฎหมาย” สามารถมีผลบังคับได้โดยไม่ต้องเชื่อมโยงกับ “ศีลธรรม” อย่างไรก็ดี แนวคิดดังกล่าวไม่ได้หมายความว่าสำนักกฎหมายบ้านเมืองจะปฏิเสธความเชื่อมโยงกันของ “กฎหมาย” กับ “ศีลธรรม” โดยสิ้นเชิง “กฎหมาย” กับ “ศีลธรรม” ไม่จำเป็นต้องแยกจากกันโดยเด็ดขาดเสมอไปขึ้นอยู่กับมุมมองของนักคิดแต่ละคน ซึ่งบางนักคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองมีแนวคิดในประเด็นดังกล่าวที่ไม่เหมือนกัน ยกตัวอย่างเช่น Jeremy Bentham และ Immanuel Kant ที่มีแนวคิดที่ต่างกันในเรื่อง กฎหมายที่ควรจะเป็น (Law as it ought to be) และล้วนมีเหตุผลในการสนับสนุนแนวคิดของตนเอง ทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิมนุษยชนและกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในข้อถกเถียงของนักคิดทั้ง 2 คนด้วย ดังนี้

1. Jeremy Bentham

“กฎหมาย” และ “ความยุติธรรม” ของ Bentham

Bentham เป็นนักคิดชาวอังกฤษซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองในศตวรรษที่ 19⁷ และยังเป็นผู้เผยแพร่และจัดระเบียบแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) อันมีชื่อเสียงเพื่อใช้ในการปฏิรูปกฎหมาย หรือใช้เป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์ความไม่เหมาะสมของกฎหมายต่าง ๆ ในช่วงศตวรรษดังกล่าว⁸

ในทัศนะของ Bentham เห็นว่า “กฎหมาย (Law as it is)” เป็นเรื่องเจตจำนงของผู้ทรงอำนาจ กฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกสั่งโดยมนุษย์หรือเป็นกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยมนุษย์ กำหนดให้มีการกระทำหรือกำหนดให้มีการงดเว้นการกระทำ และโดยเหตุที่กฎหมายที่เป็นอยู่ถูกกำหนดขึ้นโดยมนุษย์เอง เราจึงสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกกฎหมายได้⁹ Bentham ใช้หลักการอรรถประโยชน์นิยมเป็นเครื่องมือในการกำหนดว่า กฎหมายควรจะเป็นอย่างไร (Law as it ought to be)

หลักการอรรถประโยชน์ (Principle of Utility) เป็นหลักการพื้นฐานในแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมและมีสาระสำคัญอยู่ที่เรื่องของ “ความสุข (happiness)”¹⁰ โดยหลักการดังกล่าวระบุว่า “การกระทำใดการกระทำหนึ่ง ย่อมเป็นการกระทำที่ถูกต้องในศีลธรรม เมื่อการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่นำมาซึ่งความสุขจำนวนมากที่สุดต่อผู้คนจำนวนมากที่สุด (The greatest happiness of the greatest number)” อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึง “การกระทำ” ที่เป็นที่มาของความสุข Bentham จำกัดการกระทำไว้เพียงว่าเป็นการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความสุข โดยเป็นการให้ความหมายของการกระทำตามแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมเชิงการกระทำ (Act-Utilitarianism) ทั้งที่จริงแล้ว Bentham อาจพิจารณาถึงตามแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมเชิงกฎเกณฑ์ (Rule-

⁶ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา*, (กรุงเทพฯ: อ่านกฎหมาย, 2564), หน้า 384.

⁷ จริญญา โฆษานนท์, *นิติปรัชญา*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563), หน้า 43-45

⁸ Ibid., 247.

⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา*, (กรุงเทพฯ: อ่านกฎหมาย, 2564), หน้า 376.

¹⁰ จริญญา โฆษานนท์, *นิติปรัชญา*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563) หน้า 248

Utilitarianism) ซึ่งเห็นว่าเมื่อการกระทำเป็นไปตามกฎเกณฑ์ ย่อมทำให้เกิดการปฏิบัติเป็นการทั่วไปและส่งผลให้เกิดผลในแง่ประโยชน์สูงสุด¹¹

Bentham ได้นำแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมใช้เป็นเกณฑ์หรือมาตรวัดการกระทำต่าง ๆ รวมถึงกฎหมายด้วย กล่าวคือ หากการกระทำก่อให้เกิดความสุข การกระทำดังกล่าวย่อมมีคุณค่าและ Bentham ยังเชื่อว่าความสุขของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่เห็นจริงและสามารถวัดคุณค่าได้ในเชิงภววิสัย (objective)¹² ดังนั้นการตัดสินว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่ดีหรือไม่ดี หรือกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งดีหรือไม่ดีนั้น Bentham เห็นว่าจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักผลประโยชน์ คือดูว่าการกระทำนั้นนำมาซึ่งความสุขหรือความทุกข์ และเมื่อนำแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมมาปรับใช้ในทางทฤษฎีกฎหมาย กฎหมายที่ควรจะเป็นจะต้องสอดคล้องกับแนวคิดอรรถประโยชน์ และเป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดปริมาณความสุขมากที่สุดแก่คนในสังคม แนวคิดของ Bentham จึงมีบทบาทให้รัฐบัญญัติกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ให้เกิด “ความสุขสูงสุดแก่คนจำนวนมากที่สุด” ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นกฎและหลักการที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสุขหรือประโยชน์สูงสุดให้แก่คนจำนวนมาก

นอกจากนั้น Bentham ยังโจมตีแนวคิดที่สนับสนุนสิทธิมนุษยชนด้วยว่า สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ เพราะสิทธิของบุคคลย่อมเกิดจากการที่รัฐกำหนดให้ ไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ก่อนแล้วในธรรมชาติ¹³ เราไม่สามารถตัดสินโดยการนำหลักศีลธรรมหรืออ้างอิงถึงสิ่งซึ่งเป็นนามธรรมลอย ๆ ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ได้มาใช้วัดสิ่งที่กฎหมายควรจะเป็นได้ ทำให้เมื่อนำแนวคิดของ Bentham มาวิเคราะห์เกี่ยวกับสิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน หากการทรมานเป็นการกระทำที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อนำมาซึ่งความสุขจำนวนมากที่สุด ต่อผู้คนจำนวนมากที่สุด เช่น การทรมานคนร้ายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เจ้าพนักงานต้องการจะไม่ผิดต่อกฎหมายก็ต่อเมื่อการทรมานนั้นก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อจำนวนคนหมู่มาก กฎหมายที่บัญญัติเรื่องการห้ามทรมานก็อาจเป็นกฎหมายที่ไม่ดีในสถานการณ์ดังกล่าว และเมื่อเป็นกฎหมายที่ไม่ดีแล้วย่อมสามารถละเมิดกฎหมายที่ไม่ดีดังกล่าวเพื่อให้ได้มาซึ่งอรรถประโยชน์ที่สูงที่สุดได้ ทำให้เกิดแนวคิดเรื่องการยกเว้นการกระทำความผิดตามกฎหมายเพื่อให้มีการละเมิดสิทธิเหล่านี้ได้ และอาจมองได้ว่า Bentham มีแนวคิดยอมรับการทรมานว่า การทรมานอาจเป็นสิ่งที่ชอบธรรมได้ในสถานการณ์ที่รุนแรงบางอย่าง เช่น เพื่อป้องกันการโจมตีของผู้ก่อการร้ายหรือเพื่อช่วยชีวิตผู้บริสุทธิ์ หรือการทรมานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สร้างความปลอดภัยต่อสาธารณะ ลดอันตรายให้เหลือน้อยที่สุดและเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวมให้สูงสุด การทรมานจึงเป็นสิ่งที่อาจไม่ผิดศีลธรรมตราบที่ผลลัพธ์ของการทรมานก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ

เมื่อพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของบทความวิชาการนี้ซึ่งเกี่ยวกับ “เป้าหมายที่ดั่งามสร้างความชอบธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าหรือไม่ (Do Ends Justify Means)” แนวคิดของ Bentham ที่ยึดตามแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม โดยพิจารณาจากการชั่งน้ำหนักผลประโยชน์ดูว่าการกระทำนั้นนำมาซึ่งความสุขหรือความทุกข์ ถ้าการกระทำนั้น

¹¹ Ibid., 256.

¹² Ibid., 45.

¹³ วรเจตน์ ภาคิรินทร์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา*, (กรุงเทพฯ: อานกฎหมาย, 2564), หน้า 377.

เป็นการกระทำที่นำมาซึ่งความสุขจำนวนมากที่สุดต่อผู้คนจำนวนมากที่สุด การกระทำนั้นย่อมเป็นการกระทำที่ถูกต้องในศีลธรรม จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าตามแนวคิดของ Bentham เป้าหมายที่ดีอาจสร้างความชอบธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าได้ (Ends can justify Means) หากเป้าหมายนั้นก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์สูงสุดให้กับคนหมู่มาก

ข้อจำกัดของแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม

อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมมีข้อจำกัดบางประการ อาทิเช่น

1. ปริมาณของความสุข: ทฤษฎีของ Bentham ต้องการวัดปริมาณของความสุขหรือประโยชน์ที่ได้รับเพื่อเปรียบเทียบและสร้างความชอบธรรมให้กับวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติ ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ทำนายและเป็นนามธรรมอย่างมากที่จะกำหนดค่าตัวเลขให้กับความสุขของแต่ละปัจเจกชนที่มีลักษณะเป็นอัตวิสัย (subjective) เช่น เป็นการยากที่จะใช้วิธีการเชิงปริมาณที่เข้มงวดในการวัดและเปรียบเทียบความสุขระหว่างบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ความยุติธรรมตามความหมายของ Bentham อยู่ในรูปของนามธรรมที่ไม่สามารถประเมินค่าหรือปริมาณได้โดยการใช้เกณฑ์หรือข้อเท็จจริงหรือประสาทสัมผัสได้

2. ความสุขของคนหมู่น้อยอาจไม่ได้รับความคุ้มครอง: แนวคิดอรรถประโยชน์ของ Bentham ที่มุ่งเน้นไปที่การเพิ่มความสุขโดยรวมสูงสุดของคนส่วนมากอาจทำให้ไม่ได้คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลและความยุติธรรมของคนหมู่น้อย และอาจส่งผลให้เกิดการละเมิด หรือยอมให้มีการเสียสละหรือละเลยสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลบางกลุ่มหรือคนกลุ่มน้อยเพื่อความสุขโดยรวมที่มากขึ้นได้ และในท้ายที่สุดอาจส่งผลให้นำไปสู่สภาวะการณ์ที่คนส่วนใหญ่กระทำการกดขี่ข่มเหงหรือแสวงประโยชน์จากคนกลุ่มน้อย หากคนส่วนใหญ่ได้รับความสุขมากขึ้นจากการกระทำที่ทำร้ายคนส่วนน้อย หลักการของอรรถประโยชน์สามารถพิสูจน์ความชอบธรรมของการกระทำดังกล่าวได้โดยไม่คำนึงถึงสิทธิทางศีลธรรมของคนกลุ่มน้อย แต่อย่างไรก็ดี อันนำไปสู่ความยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในสังคมในที่สุด

3. ความยากในการคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ (Ends): แนวคิดของ Bentham อาศัยการทำนายผลของการกระทำในแง่ของความสุขโดยรวม ทำให้เป็นการยากที่จะคาดการณ์ผลลัพธ์ของการกระทำได้ ส่งผลให้การพิสูจน์ความชอบธรรมของการกระทำดังกล่าวอาจมีความไม่แน่นอนและก่อให้เกิดปัญหาต่อการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในทางปฏิบัติจริง

4. กฎหมายเทคนิค (Technical Law): แนวคิดของ Bentham มีบทบาทให้รัฐบัญญัติกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความสุขหรือประโยชน์สูงสุดให้แก่คนจำนวนมาก ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว การบัญญัติกฎหมายบางอย่างฉบับนี้อาจทำให้เกิดความทุกข์ต่อคนหมู่มากได้ อาทิ กฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี กฎหมายจราจร กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน

5. สร้างความชอบธรรมให้กับคนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย: แนวคิดอรรถประโยชน์นิยมเป็นการพิจารณาเพียงแต่การกระทำใด ๆ ก็ได้ที่ทำให้เกิดความสุขเท่านั้น โดยมีได้พิจารณาว่าการกระทำนั้นเป็นไปตามกฎเกณฑ์

หรือกฎหมายหรือไม่ ทำให้แนวคิดดังกล่าวอาจเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้กับบุคคลที่ไม่เคารพปฏิบัติตามกฎหมายได้ เพราะการตัดสินว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่ดีหรือไม่ดี หรือกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งดีหรือไม่ดีที่มนุษย์สมควรจะต้องปฏิบัติตามนั้น Bentham เห็นว่าจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักผลประโยชน์ ประโยชน์สูงสุดแก่คนหมู่มากจะเป็นการสร้างความชอบธรรมให้การกระทำนั้นเสมอ (Ends can justify Means)

2. Immanuel Kant

“กฎหมาย” และ “ความยุติธรรม” ของ Kant

Kant เป็นนักคิดชาวเยอรมันและถือว่าเป็นนักคิดที่สำคัญที่สุดของโลกตะวันตก โดย Kant ได้รับอิทธิพลจากความคิดแห่งยุคสว่างไสวทางปัญญา (Age of Enlightenment)¹⁴ โดยในเบื้องต้น Kant ได้ยกย่องเหตุผลบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นความตั้งใจ (will) ที่จะทำบางสิ่ง โดยความตั้งใจเกิดจากอิสระในความคิดของมนุษย์ เป็นเหตุผลที่เป็นอิสระจากอารมณ์ ความรู้สึก ผลประโยชน์ หรืออิทธิพลภายนอกใด ๆ และมีจุดยืนสนับสนุนแนวความคิดกฎหมายธรรมชาติในฐานะเป็นกฎหมายที่มีเหตุผล หลังจากนั้น Kant ได้เปลี่ยนทัศนคติกลายเป็นต่อต้านกฎหมายธรรมชาติในฐานะกฎหมายแห่งเหตุผลในเวลาต่อมา เนื่องจาก Kant เห็นว่าความรู้ที่เพิ่มขึ้นผ่านประสบการณ์นั้น ไม่ได้หมายความว่าความรู้ทั้งหมดนั้นมาจากประสบการณ์ แต่ต้องอาศัยทั้งการรับรู้ทางประสาทสัมผัสและความสามารถในการรับรู้โน้ตทัศน์ต่าง ๆ ในทางตรรกะประกอบกันด้วย Kant เห็นว่าเหตุผลไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ แต่เป็นความสามารถทางความคิดที่ทำให้มนุษย์เข้าใจสรรพสิ่งได้อย่างเป็นระบบ¹⁵ ดังนั้น Kant จึงแยกเหตุผลออกจากความสามารถในการรับรู้โน้ตทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า “ความเข้าใจ (Verstand)” โดยความรู้ทั้งปวงของมนุษย์เริ่มต้นจากผัสสะ นำไปสู่ความเข้าใจ สุดท้ายจึงนำไปสู่เหตุผลอันเป็นสิ่งที่จะบอกว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ Kant จึงมีความเห็นว่ามนุษย์สามารถกำหนดกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมโดยอาศัยรากฐานของเหตุผล และเมื่อมนุษย์ค้นพบกฎศีลธรรมแล้ว เสรีภาพในการแสดงเจตจำนงหรือตัดสินใจทำอะไรของมนุษย์จึงผูกติดอยู่กับกฎศีลธรรม¹⁶

“กฎหมาย (Law as it is)” ในแนวคิดของ Kant คือระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่กระทบต่อแดนแห่งเสรีภาพของบุคคล ซึ่งระเบียบดังกล่าวมีลักษณะเป็นระเบียบภายนอกที่มีสภาพบังคับ “กฎหมาย” เกิดขึ้นจากการที่ผู้บัญญัติกฎหมายได้บัญญัติไปตามหลักการของกฎหมายแห่งเหตุผลเกี่ยวกับความเป็นสากลและการใช้บังคับในลักษณะทั่วไป กล่าวคือเป็นคำสั่งที่ต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะเป็น “หน้าที่” ที่ผู้นั้นจะต้องปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติจะเกิดความขัดแย้งภายในตนเองเนื่องจากไม่สามารถอธิบายโดยอาศัยเหตุผลได้ และหากผู้บัญญัติกฎหมายบ้านเมืองตรากฎหมายขึ้นโดยขัดหรือแย้งต่อกฎหมายแห่งเหตุผล Kant เห็นว่ากฎหมายบ้านเมืองนั้นก็ยังคงใช้บังคับได้และบุคคลก็ไม่มีสิทธิปฏิเสธหรือต่อต้านกฎหมายบ้านเมืองดังกล่าวด้วย Kant มองว่าการ

¹⁴ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา*, (กรุงเทพฯ: อานกฎหมาย, 2564), หน้า 324.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid., 331

ต่อต้านขัดขืนกฎหมายโดยตัวของมันเองเป็นการทำผิดกฎหมาย¹⁷ อีกทั้งข้อถกเถียงเรื่องความถูกต้องเป็นธรรมหรือไม่ถูกต้องเป็นธรรมของกฎหมายบ้านเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีองค์กรใดจะตัดสินได้

การที่ Kant ให้ความเห็นว่า สิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นโดยถูกบังคับย่อมไม่อาจประเมินค่าสิ่งนั้นในทางศีลธรรมได้ ส่งผลให้ Kant มีแนวคิดที่แยกกฎหมายกับศีลธรรมออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดย Kant ได้ให้เหตุผลว่า “ความเป็น” กับ “ความควร” นั้นมีช่องว่างที่ไม่อาจเชื่อมถึงกันได้ มนุษย์ไม่มีทางรู้ว่า “ความควร” เป็นอย่างไรจากการสืบสาวกฎเกณฑ์ออกมาจากโลกแห่งปรากฏการณ์ได้ แต่มนุษย์จะรู้ว่าอะไรคือ “ความควร” จากเหตุผลภายในของมนุษย์เท่านั้น แนวความคิดดังกล่าวของ Kant ได้ส่งผลต่อความคิดทางนิติปรัชญา และเป็นรากฐานแนวความคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองที่เกิดขึ้นมาและมีอิทธิพลเหนือกว่าแนวความคิดของกฎหมายธรรมชาติ¹⁸ และก่อให้เกิดแนวความคิดแบบทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองซึ่งแยก “ความเป็น” และ “ความควร” ออกจากกัน กล่าวคือ การทำให้ศีลธรรมกับกฎหมายแยกออกจากกันอย่างชัดเจน ดังนั้นกฎระเบียบทางศีลธรรม (Law as it ought to be) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาจากเหตุผลบริสุทธิ์ในฐานะที่มนุษย์แต่ละคนเป็นผู้ทรงอัตตาดำเนินทางศีลธรรมหรือมีสิทธิในการปกครองตนเองทางศีลธรรม

อย่างไรก็ดี Kant ให้ความเห็นว่า กฎหมายและศีลธรรมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ด้วยเนื้อหา แต่สามารถแยกจากกันได้ด้วยรูปแบบในการปฏิบัติตามหน้าที่ ซึ่งจำแนกได้เป็นหน้าที่ทางกฎหมาย กล่าวคือ เป็นหน้าที่ที่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามนั้น โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่ากฎหมายนั้นถูกต้องหรือไม่ เพราะมนุษย์ไม่ได้ปฏิบัติจากสำนึกภายในของตน แต่ปฏิบัติตามกฎหมายเพราะกลัวโทษทัณฑ์ ในขณะที่หน้าที่ทางศีลธรรม Kant อธิบายว่าเป็นเรื่องภายใน จึงไม่สามารถบังคับในลักษณะเดียวกันกับหน้าที่ทางกฎหมายได้ รัฐไม่มีหน้าที่สอดส่องเข้าไปภายในจิตใจของบุคคล และไม่สามารถกำหนดมูลเหตุจูงใจให้ปฏิบัติตามหน้าที่ตามศีลธรรมได้ ศีลธรรมจึงเป็นเรื่องของเหตุผลตั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้น¹⁹

ทัศนคติของ Kant ต่อแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม

แม้ Kant จะเป็นนักคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองเช่นเดียวกับ Bentham ก็ตาม แต่ Kant กลับมีแนวคิดเห็นต่างจาก Bentham โดย Kant ได้เน้นความสำคัญของหน้าที่ทางศีลธรรมและหลักศีลธรรมสากล และเห็นว่ามนุษย์จะรู้ว่าอะไรคือ “กฎหมายที่ควรจะเป็น (Law as it ought to be)” จากเหตุผลภายในของมนุษย์เท่านั้น เพราะมนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นตรงที่มนุษย์สามารถใคร่ครวญตรึกตรองทางเลือกของตนเองได้ มนุษย์จึงมีความตระหนักรู้ทางศีลธรรมและตกอยู่ภายใต้ศีลธรรมที่ตนตระหนักรู้นั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว Kant จึงปฏิเสธแนวความคิดอรรถประโยชน์นิยมที่กล่าวถึงการกระทำที่ดีคือการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขแก่คนจำนวนมาก

¹⁷ Ibid., 342-343

¹⁸ Ibid., 335

¹⁹ Ibid., 343

เพราะ Kant ไม่ได้เอาผลของการกระทำมาวัดค่าทางศีลธรรม และ Kant ยังปฏิเสธแนวความคิดซึ่งวัดคุณค่าทางศีลธรรมที่ความดีงามร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม Kant ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองตนเองทางศีลธรรม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างยิ่งกับความคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือความคิดว่ามนุษย์มีค่าสมบูรณ์ในตัวเอง ด้วยความเคารพต่อมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้ทรงสิทธิปกครองตนเองทางศีลธรรม และเมื่อนำแนวคิดของ Kant มาวิเคราะห์เกี่ยวกับสิทธิที่จะไม่ถูกทรมาณทำให้เห็นว่า Kant เห็นต่างจาก Bentham โดยมองว่าการทรมาณนั้นเป็นการผิดศีลธรรมโดยเนื้อแท้ เพราะมนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัว การทรมาณจึงเป็นการละเมิดคุณค่านั้น โดยเป็นการลดคุณค่าของบุคคลให้เป็นเพียงวัตถุที่จะถูกจัดการ (Means) เพื่อจุดประสงค์ (Ends) ของผู้ทรมาณ ดังนั้น Kant จึงต่อต้านการทรมาณ และ Kant ยังเห็นว่า การทรมาณไม่สามารถเป็นการกระทำที่ชอบธรรมได้ แม้ในกรณีที่อาจถูกมองว่าจำเป็นเพื่อรับข้อมูลหรือป้องกันอันตราย หรือไม่ว่าการทรมาณนั้นจะนำมาซึ่งผลลัพธ์อย่างไรก็ตาม

เพื่อเป็นการตอบคำถามซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของบทความวิชาการนี้ว่า “เป้าหมายที่ดีงามสร้างความชอบธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าหรือไม่ (Do Ends Justify Means)” แนวคิดของ Kant ที่เน้นความสำคัญของหน้าที่ทางศีลธรรมและหลักศีลธรรมสากล ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยความเคารพต่อมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้ทรงสิทธิปกครองตนเองทางศีลธรรม Kant จึงยืนยันว่ามนุษย์ควรต้องปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ในฐานะที่เขาเป็นเป้าหมาย (Ends) ไม่ใช่เป็นเครื่องมือ (Means) ดังนั้นตามแนวคิดของ Kant เป้าหมายที่ดีไม่สามารถสร้างความชอบธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าได้ (Ends cannot justify Means)

บทวิเคราะห์

ถึงแม้ว่าแนวคิดทางนิติปรัชญาของนักคิดทั้งสองจะเป็นแนวคิดสำนักกฎหมายบ้านเมืองเหมือนกัน แต่หากพิจารณามุมมองในเรื่องการกระทำทรมาณแล้ว ผู้ศึกษาพบว่าทั้งสองคนมีมุมมองต่อกฎหมายที่ใช้บังคับ อันส่งผลต่อสิทธิในชีวิตและสิทธิในร่างกายที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ทำให้เกิดวิธีการและผลลัพธ์ที่ต่างกัน บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาและอธิบายถึงผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นหากนำแนวคิดทางนิติปรัชญาของนักคิดทั้งสองมาปรับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้อย่างกว้างในมาตรา 4 เกี่ยวกับ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง²⁰ อย่างไรก็ตามมิได้มีการกล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการไม่ถูกทรมาณหรือสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ โดยเฉพาะเจาะจงแต่อย่างใด

²⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา 4.

ที่ผ่านมาประเทศไทยมีปัญหาในเรื่องของการทรมานและการทำให้บุคคลสูญหาย (การอุ้มหาย) รวมถึงการใช้ความรุนแรงโดยเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นอกจากนี้ประเทศไทยยังถูกโจมตีจากนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการทรมานและการอุ้มหาย เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของกฎหมายระหว่างประเทศได้ โดยเหตุการณ์ล่าสุดที่กระทบกระเทือนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันเกิดจากการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ในกรณีที่ถูกกำกับของสถานีตำรวจแห่งหนึ่งทรมานผู้ต้องหาจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายโดยอ้างว่าการทรมานนั้นเป็นวิธีการเพื่อให้ผู้ต้องหารับสารภาพและเพื่อให้สามารถขัดท้อไปถึงแหล่งผลิตยาเสพติดและผู้ร่วมขบวนการรายอื่น ๆ ได้ การกระทำของผู้กำกับดังกล่าวเป็นการกระทำที่ขัดต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สังคมเกิดความสงสัยว่าหากไม่มีคลิปดังกล่าวออกมา ผู้ต้องหา (เหยื่อ) คนดังกล่าวจะได้รับความยุติธรรมหรือไม่ และสังคมยังตั้งคำถามอีกว่า การทรมานและการอุ้มหายเป็นวิธีการปฏิบัติปกติของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่ อันแสดงให้เห็นถึงช่องโหว่ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และแสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยยังไม่มีความรัดกุมที่เพียงพอเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาเรื่องการทรมานและการอุ้มหายในช่วงเวลานั้น

หากพิจารณาในคดี GÄFGEN v. GERMANY ในบริบทของประเทศไทยแล้ว จึงเกิดคำถามที่น่าสนใจว่า หากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นในประเทศไทย ระบบกฎหมายไทย รัฐธรรมนูญ และศาลไทยจะตัดสินใจอย่างไรในการต้องเลือกระหว่างสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการไม่ถูกทรมานและสิทธิที่จะมีชีวิตของเหยื่อ เมื่อนำแนวคิดนิติปรัชญาของนักคิดทั้งสองดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณาในบริบทของประเทศไทยจะพบว่า

แนวคิดอรรถประโยชน์นิยมมีหลักการว่า การกระทำใดการกระทำหนึ่งย่อมเป็นการกระทำที่ถูกต้องในศีลธรรมเมื่อการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่นำมาซึ่งความสุขจำนวนมากต่อผู้คนจำนวนมากที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่รัฐสามารถทรมานผู้ต้องหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญอันมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อช่วยชีวิตเหยื่อ โดยมองว่าการช่วยชีวิตเหยื่อจะเป็นประโยชน์ที่สูงกว่าการที่ผู้ต้องหาจะไม่ถูกทรมานและสามารถสร้างประโยชน์มากกว่า ดังนั้นแนวคิดนี้ย่อมเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถทรมานผู้ต้องหาได้ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประเทศไทยแนวคิดเช่นนี้อาจก่อให้เกิดผลเสียและมีข้อควรพิจารณาหลายประการ อาทิ

1. เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศไทยขาดซึ่งนิติรัฐนิติธรรมที่ดี ส่งผลให้มีปัญหาด้านการบังคับใช้เป็นอย่างมาก อีกทั้งปัญหาด้านการเมืองและความไม่มั่นคงในประเทศได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 อันเป็นการเปิดช่องว่างให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนในพื้นที่ได้อย่างกว้างขวาง โดยการทรมานระหว่างการสอบสวนนั้นก่อให้เกิดการทรมานอย่างเป็นระบบโดยใช้ข้ออ้างว่าเป็นการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐ อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพของกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นมีลักษณะและเงื่อนไขที่ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถตรวจสอบการทรมานได้ในช่วงระยะเวลาอันสั้น รวมถึงมีเงื่อนไขที่งดเว้นการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดอันเนื่องมาจากกระบวนการที่กฎหมายเปิดช่องให้ปฏิเสธการลงโทษ

การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น²¹ กฎหมายและการกระทำในลักษณะนี้เป็นการเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ดูแลอำนาจและใช้ดุลยพินิจตามอำเภอใจจนนำไปสู่การทรมานอย่างเป็นระบบ²²

2. โครงสร้างของระบบราชการไทยยังเป็นลักษณะของโครงสร้างอุปถัมภ์²³ เจ้าหน้าที่รัฐมีวัฒนธรรมลอยนวลพ้นผิด ทำให้ประชาชนต้องพบเจอกับความรุนแรงและการละเมิดสิทธิในชีวิตและสิทธิในการไม่ถูกทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐมาอย่างยาวนาน

3. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยขาดความโปร่งใสตั้งแต่ชั้นสอบสวนทำให้เกิดช่องโหว่ที่ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจไม่เป็นธรรมและไม่เป็นไปตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้ในทางปฏิบัติเกิดการจับแพะรับบาปหลายกรณี และรัฐเองยังเพิกเฉยต่อการชดใช้และชดเชยความเสียหายให้แก่เหยื่อที่ได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นธรรม

ดังนั้นหากนำแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมมาปรับใช้กับประเทศไทย นอกเหนือจากบริบทตัวอย่างในคดี GÄFGEN v. GERMANY แล้ว จะส่งผลอย่างมีนัยยะสำคัญต่อระบบกฎหมายไทยและวิธีปฏิบัติรวมถึงแนวคิดของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งประเทศ เพราะอาจถูกนำมาอ้างอิงในความหมายของความมั่นคง โดยหากเป็นเรื่องความมั่นคงแล้วรัฐไทยอาจไม่จำเป็นต้องเลือกระหว่างสิทธิในชีวิตหรือสิทธิในร่างกายที่จะไม่ถูกทรมาน เพราะรัฐมองว่าอรรถประโยชน์สูงสุดคือความมั่นคงของประเทศ ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายอย่างมหาศาลโดยเหมือนเป็นการออกใบสั่งฆ่าให้กับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อดำเนินการสอบสวนคดีอย่างถูกกฎหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและความมั่นคงของประเทศโดยไม่สนใจวิธีการ ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่รัฐเลือกที่จะละเมิดทั้งสิทธิในการไม่ถูกทรมานและสิทธิในการมีชีวิต ซึ่งแน่นอนว่าด้วยปัญหานิติรัฐ นิติธรรม และวัฒนธรรมของประเทศไทยย่อมทำให้เป็นการสนับสนุนการทรมานอย่างเป็นระบบซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวาง ทำให้ท้ายที่สุดแล้วย่อมไม่ได้นำมาซึ่งอรรถประโยชน์สูงสุดที่แท้จริงของสังคม

ในทางกลับกันหากพิจารณาแนวคิดของ Kant กฎศีลธรรมจะมีความสำคัญในการกำหนดหน้าที่และกฎหมาย โดยกฎศีลธรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่มนุษย์รับรู้และยอมรับกันอย่างเป็นสากล หนึ่งในกฎศีลธรรมที่สำคัญคือสิทธิมนุษยชน ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิในชีวิตและสิทธิในการไม่ถูกทรมานด้วย ดังนั้นในความคิดของ Kant มนุษย์จึงไม่สามารถละเมิดกฎศีลธรรมดังกล่าวซึ่งเป็นสิทธิสัมบูรณ์ (Absolute Right) ได้ไม่ว่าในกรณีใด นอกจากนี้ Kant ยังเห็นว่าวิธีการ (Means) สำคัญมากกว่าผลลัพธ์ (Ends) และเมื่อผนวกกับกฎศีลธรรมซึ่งเป็นสิ่งสัมบูรณ์ สิทธิมนุษยชนย่อมต้องถูกเคารพโดยไม่มีข้อยกเว้นแม้ว่าการเคารพนั้นจะก่อให้เกิดผลอย่างไรก็ตาม

หากพิจารณาในบริบทของประเทศไทยที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะการทรมานอย่างเป็นระบบ และมีโครงสร้างกฎหมายรวมถึงนิติรัฐนิติธรรมที่บิดเบี้ยว หากนำแนวคิดของ Kant มาปรับใช้ย่อมเป็นแนวทางที่

²¹ Amnesty International, ประเทศไทย : การทรมานในระหว่างการปราบปรามการก่อความไม่สงบในภาคใต้ (Amnesty International Publications, 2552), หน้า 7.

²² ibid.

²³ ภคพร เปรมาภรณ์ชัยกุล, "การบังคับบุคคลสูญหายและการทรมานบุคคล : ความรับผิดชอบของรัฐต่อสิทธิของประชาชน" วารสารนิติปริทัศน์ ปีที่ 1 (2564): <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/NitiPariJ/article/view/248443/168486>.

จะส่งเสริมกระบวนการทางกฎหมายตั้งแต่เริ่มต้นจนผลลัพธ์ให้มีความถูกต้องและทำให้ประเทศไทยมีความเป็นนิติรัฐนิติธรรมอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี Kant อาจถูกโจมตีว่า การที่เขาให้ความสำคัญกับกระบวนการและสิทธิในการไม่ถูกรุขานจนเกินไป อาจทำให้เกิดการละเลยและก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิในชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณี GÄFGEN v. GERMANY ซึ่งจะทำให้สิทธิในชีวิตของเหยื่อกลายเป็นสิทธิสัมพัทธ์ (Relative Right) และมีคุณค่าน้อยกว่าสิทธิในการไม่ถูกรุขานของผู้ต้องหา²⁴

ในประเด็นนี้หากพิจารณาแนวคิดของ Kant อย่างถ่องแท้แล้วจะพบว่าความเช่นนั้นไม่ถูกต้องเสียทีเดียว เนื่องจาก Kant มองว่าสิทธิทั้งสองนั้นเป็นสิทธิสัมบูรณ์ (Absolute Right) และ Kant ไม่ได้พิจารณาว่าสิทธิในการไม่ถูกรุขานหรือสิทธิในชีวิต สิทธิใดมีค่าหรือสำคัญมากกว่ากัน²⁵ และหากเกิดกรณีที่เกิดการขัดกันของสิทธิทั้งสองนั้น “หน้าที่” จะเป็นตัวกำหนดการกระทำ หน้าที่ที่จะไม่ก่อให้เกิดผลเสีย (Negative Duties) เช่น หน้าที่ที่จะไม่ทรามผู้อื่น ย่อมสำคัญกว่าหน้าที่ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดผลร้าย เช่น หน้าที่ที่จะต้องป้องกันผู้อื่นจากการถูกรุขาน²⁶ และการกระทำที่เกิดขึ้นจากหน้าที่ที่จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียย่อมเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ดีหรือเจตจำนงที่ดี (Good Will)²⁷ และเป็นการกระทำที่มีค่าทางศีลธรรมหรือจริยธรรมอยู่ในตัวแล้ว ดังนั้นถึงแม้ว่าสิทธิในชีวิตของเหยื่ออาจถูกรุขานโดยการให้ความสำคัญกับวิธีการและไม่ละเมิดสิทธิในการไม่ถูกรุขาน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าสิทธิที่จะมีชีวิตดังกล่าวถูกลดทอนลงไปในแต่อย่างใด สิทธิทั้งสองยังเป็นสิ่งสัมบูรณ์อยู่ เพราะสิ่งที่กำหนดให้คนต้องเลือกนั้นไม่ใช่การวัดคุณค่าของสิทธิทั้งสองแต่เป็นการทำตามหน้าที่โดยรากฐานของเหตุผลปฏิบัติ²⁸ นั่นเอง

สรุป

โดยสรุปแล้วในบริบทของประเทศไทย หลักอรรถประโยชน์นิยมของ Bentham ไม่สามารถตอบคำถามหรือแก้ปัญหาที่ประเทศไทยมีอย่างเฉพาะเจาะจงได้และยังอาจก่อให้เกิดผลประหลาดซึ่งไม่น่าไปสู่ประโยชน์สูงสุดอีกด้วย ดังนั้นหากต้องการคุ้มครองสิทธิในชีวิตและสิทธิในการไม่ถูกรุขานในประเทศไทย จึงจำเป็นต้องพัฒนากฎหมาย ระบบกฎหมาย นิติรัฐ และนิติธรรมให้สอดคล้องกับหลักนิติปรัชญาของ Kant

ซึ่งประเทศไทยก็ได้มีความพยายามในการพัฒนาเรื่องดังกล่าวมาโดยตลอด เห็นได้จากการที่รัฐสภาได้จัดเตรียมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 และได้มี

²⁴ Greer, Steven. n.d. “Should Police Threats to Torture Suspects Always be Severely Punished? Reflections on the Gäfgen Case.” *Human Rights Law Review* 11:1 (2011): 67-89.

²⁵ Stijin Smet, “Conflicts between Absolute Rights: A Reply to Steven Greer” *Human Rights Law Review* (2013): 493.

²⁶ Stijin Smet, “Conflicts between Absolute Rights: A Reply to Steven Greer” *Human Rights Law Review* (2013): 496.

²⁷ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา*, (กรุงเทพฯ: อานกฎหมาย, 2564), หน้า 340.

²⁸ พิสิฐ สุขสกุล, “เหตุผลปฏิบัติวิถีสู่ทฤษฎีแห่งกฎศีลธรรมของเอมมานูเอ็ล คานท์”, The 8th NPRU National Academic Conference.

การประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 ที่ผ่านมา

ต่อมาได้มีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำ ให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 พ.ศ.2566 ซึ่งกำหนดให้ มาตรา 22 ถึงมาตรา 25 มีผลบังคับใช้วันที่ 1 ตุลาคม 2566 โดยอ้างเหตุผลความไม่พร้อมด้านงบประมาณและขั้นตอนการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2566 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติเสียงข้างมาก 8 ต่อ 1 วินิจฉัยว่าพระราชกำหนดดังกล่าวไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 17 วรรคหนึ่ง ส่งผลให้พระราชกำหนดดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 และส่งผล ให้มาตรา 22 ถึงมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 เป็นต้นไป

การที่ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเพื่อคุ้มครองบุคคลที่อาจถูกทรมานและ ทำให้สูญหายโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาถึงข้ออ้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น จุดนี้เป็น สัญญาณอันดีที่แสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะถูกพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอย่างเป็น ลำดับ การพัฒนาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำหนดฐานความผิด มาตรการป้องกันและปราบปรามและ มาตรการเยียวยาผู้เสียหาย เพื่อคุ้มครองหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นหนึ่งในภูมิลักษณ์ตามแนวคิดของ Kant ที่เชื่อ ว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าในตัวเอง การกระทำใดซึ่งเป็นการละเมิดต่อคุณค่าของมนุษย์นั้น (เช่น การทรมานและการ กระทำให้บุคคลสูญหายในกรณีดังกล่าว) เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ แม้ว่าวิธีการดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลที่ดี ต่อรัฐก็ตาม แต่ผลดีนั้นจะต้องได้มาด้วยการกระทำที่เป็นละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เป็นการปฏิบัติหรือ การลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งขัดกับภูมิลักษณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์รับรู้ และยอมรับกันอย่างเป็นสากล ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า การนำแนวคิดของ Kant ที่ว่าเป้าหมายที่ดีไม่สามารถ สร้างความชอบธรรมให้วิธีการที่ต่ำช้าได้ (Ends cannot justify Means) มาใช้เป็นหลักในการออกกฎหมายนั้น ส่งผลให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ให้ ความสำคัญกับวิธีการในการได้พยานหลักฐานอันมิได้เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเป็นการสอดคล้องกับ อนุสัญญาระหว่างประเทศและแนวคิดในสากลโลก

การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่นั้นยังคงเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาจะต้องพิจารณาอย่างใกล้ชิดต่อไป อย่างไรก็ตาม ก็น่าดี ในทัศนะของผู้ศึกษา พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นก้าวแรกที่ดีของประเทศไทยที่จะพัฒนา กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้ทัดเทียมในระดับสากล และเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น